

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden alueellisen yhdistymisen seurantaryhmän raportti 1/2021

Rovaniemen kaupungin Mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä Lapin sairaanhoitopiirin psykiatrian tulosalueen toiminnot ja hallinto yhdistyivät 1.2.2017 Lapin sairaanhoitopiirin Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tulosalueeksi.

Rovaniemen kaupungin erityistason päihdepalvelut siirtyvät 1.1.2021 alkaen Lapin sairaanhoitopiiriltä liikkeenluovutuksella takaisin Rovaniemen kaupungin palveluiksi. Siirtyvillä erityistason päihdepalveluilla tarkoitetaan A-klinikan ja korvaushoidon palveluja. Vastuu erityisen vaativista päihdepsykiatrian palveluista, esim. päihdepsykiatrisen laitoshoidon, jää edelleen Lapin Sairaanhoitopiirille.

Lapin sairaanhoitopiirin mielenterveys- ja päihdepalveluiden tulosalueen nimi muuttui vuoden 2021 alussa Lapin sairaanhoitopiirin psykiatrisen hoidon tulosalueeksi.

Vuoden 2017 yhdistyminen toteutettiin liikkeenluovutussopimuksella, jossa yhdistymisen tavoitteeksi asetettiin seuraavat:

Laadullisina tavoitteina on hoitoon pääsyn sujuvuus, hoidon ja kuntoutuksen tavoitteellisuus, vaikuttavuus ja avohoidon ensisijaisuus.

Avohoidon ensisijaisuuden tulee näkyä avohoidon suhteellisen osuuden kasvamisena, vuodeosastokäytön vähenemisenä sekä taloudellisten että henkilöresurssien painottumisella avohoittoon.

Aikuisten ja nuorten matalan kynnyksen palveluissa tavoitteena on hoitoon pääsy hoidon tarpeen arvion perusteella kolmen arkipäivän kuluessa yhteydenotosta.

Hoidon ja kuntoutuksen toimintakäytäntöjen ja työmenetelmien laatua sekä vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Toimintaa muutetaan tarvittaessa ja kehitetään vastaamaan tavoitteellisesti kuntalaisten hoidon ja kuntoutuksen tarpeisiin.

Yhdistymisen keskeisenä taloudellisenä tavoitteena on kustannuskasvun pysäyttäminen toimintaa tehostamalla.

Liikkeenluovutussopimuksen mukaisesti Rovaniemen kaupunki ja Lapin sairaanhoitopiiri ovat perustaneet seurantaryhmän, jonka tehtävänä on seurata sopimuksen tavoitteiden saavuttamista ja varmistaa yhteistyön toteutuminen organisaatioiden rajat ylittävästi. Seurantaryhmä raportoi tavoitteiden toteutumisesta kaupungille ja sairaanhoitopiirille vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Seurantaryhmän jäseniä ovat:

Reponen Paula, hallintoylilääkäri, Rovaniemen kaupunki, puheenjohtaja
Alaräisänen Antti, vs. vastaava ylilääkäri, LSHP, Mielenterveys- ja päihdepalvelut
Alasaari Tiina, vs. ylihoitaja, LSHP, Mielenterveys- ja päihdepalvelut
Erholtz Johanna, vs. tulosaluejohtaja, LSHP, Mielenterveys- ja päihdepalvelut
Eriksen Heidi, kuntaedustaja, Utsjoki
Hiltunen Seija, henkilöstön edustaja, LSHP, Mielenterveys- ja päihdepalvelut
Kangas Mirja, palvelualuepäällikkö, Rovaniemen kaupunki
Koskinen Satu-Sirpa, työsuojeluvaltuutettu, LSHP

Mainio Arja, professori, ylilääkäri, LSHP, Mt- ja päihdepalvelut
Tervo Maija, vs. palvelualuepäällikkö, Rovaniemen kaupunki

Seurantaryhmän teknisenä sihteerinä toimii suunnittelija Tanja Sälevä.

Seurantaryhmä on määritellyt kokonaisuuksia kuvaamaan yhdistymiselle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Tässä raportissa raportoidaan koko vuoden 2020 toiminta.

Hoitoon pääsyn sujuvuus

Matalan kynnyksen palveluilla tarkoitetaan palveluita, joihin pääsee ilman lähetettä puhelun tai muun yhteydenoton perusteella. Mielitiimin matalan kynnyksen palveluihin keväällä 2020 pääsi keskimäärin 1-3- arkipäivän sisällä mutta syksyllä palvelu ruuhkautui ja hoitoon pääsi keskimäärin viikon kuluessa. Viivettä ovat aiheuttaneet esimerkiksi viiden työntekijän osallistuminen kymmenen viikkoa kestäväan depressiokouluohjaajakoulutukseen, joka söi työaika yhteensä 290 tuntia. Päihdepalveluiden osalta vuoden 2020 aikana tapaamisaika on pyritty akuuteimmista tapauksista järjestämään kolmen vuorokauden kuluessa ja muissa tilanteissa aika on järjestynyt viikon sisällä.

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden matalan kynnyksen palvelut ovat muuttuneet lasten- ja nuorten konsultaatio ja arviointitiimiksi eli LaNKA-tiimiksi syksyllä 2020. Tiimin sisällä toimivat aiempi nuorten mielitiimi, lasten ja nuorten varhaintyöparit sekä koordinoiva sairaanhoitaja. Tiimi tarjoaa konsultatiivista palvelua sekä hoidon tarpeen arviointia alle 18-vuotiaille. Työskentely tapahtuu lapsen / nuoren omassa arkiympäristössä yhdessä peruspalvelun toimijoiden kanssa, jolloin lapsen / nuoren asiakkuus säilyy peruspalveluissa. Loppuvuoden 2020 osalta LaNKA-tiimissä kolmannes ensikäynneistä järjestyi viikon sisällä.

Ensikäynti järjestetty	Osuus asiakkaista	Muuta
viikon sisällä	30%	
2 viikossa	10 %	yksi ajoista siirtyi asiakkaasta tai yhteistyötahosta johtuen
3 viikossa	30 %	joista noin puolet ajoista siirtyi asiakkaasta tai yhteistyötahosta johtuen
4 viikossa	30%	kaikki ajat siirtyivät asiakkaasta tai yhteistyötahosta johtuen

Syksyllä 2018 aloitettu MiePä-triage, eli psykiatrinen päivystys ja hoidontarpeen arviointi sekä neuvonta- ja ajanvarauspuhelin toimivat hyvin. Vuonna 2020 puhelimeen tuli keskimäärin 320 puhelua kuukaudessa. Edellisenä vuonna 2019 puheluiden määrä oli keskimäärin 290 puhelua kuukaudessa. Vuonna 2018 loppuvuonna (syyskuusta joulukuuhun) palveluita oli keskimäärin 800 kpl kuukaudessa.

Lähetteitä Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tulosalueelle aikuisten palveluihin tuli vuonna 2020 yhteensä 2350 kappaletta. Vuonna 2019 lähetteitä tuli 2073 kappaletta. Rovaniemen kaupungilta tulleita lähetteitä vuoden 2020 lähetteisistä oli 1720 kappaletta. Edellisenä vuonna Rovaniemeltä tulleiden lähetteidien määrä oli 1410 kappaletta. Kasvua Rovaniemen kaupungilta tulleiden lähetteidien määrässä vuosien 2019 ja 2020 välillä on 22 %. Lähetemäärän nousu on jonkin verran tasaantunut kevään 2020 tilanteesta, jolloin edelliseen vuoteen verrattuna lähetemäärän nousu oli yli 40 %. Lähetemäärän nousu saattoi johtua palvelutarpeen kasvusta esim.

koronan ja sen liitännäisilmiöiden vuoksi mutta myös siitä, että ongelmia tunnistetaan paremmin perusterveydenhuollossa. Lasten- ja nuorisopsykiatrialle läheteitä Rovaniemen kaupungilta vuoden 2020 aikana tuli 314 kappaletta ja vuotta aikaisemmin 301 kappaletta. Lasten- ja nuorisopsykiatrialle tulleiden läheteiden määrässä näkyy 4 % nousu.

Lähteiden määrää on myös kasvattanut psykiatrian poliklinikan neuropsykiatrisen tiimin aloittaminen ja tehostuminen. Nykyisin Rovaniemeläisten osalta neuropsykiatrisen arvio tehdään pääsääntöisesti neuropsykiatrisessa tiimissä, kun se aikaisemmin on toteutettu pääasiassa terveyskeskuksissa. Lisäksi lyhytterapiatiimin resurssia lisättiin vuoden 2020 alussa 2 työntekijällä samalla, kun sairaalasta vähennettiin 4 sairaansijaa. Tämän muutoksen ansiosta on voitu tarjota palvelua enemmän.

Lisäksi huomioitavaa on, että MiePä-palveluihin ei hakeuduta ainoastaan läheteellä, vaan esimerkiksi matalan kynnyksen palvelu Mielitiimiin tullaan pääsääntöisesti ilman lähetettä. Hoitotakuutilastojen mukaan voidaan todeta, että aikuisten sekä lasten ja nuorten osalta hoitoon pääsee pääsääntöisesti hoitotakuun rajoissa. Lasten- ja nuorisopsykiatrialla hoitotakuussa pysytään erityisesti uuden lähetekäsittelykäytännön vuoksi, jonka mukaan hoidontarpeenarvio tehdään lähteen saapumisesta seuraavan viikon aikana sekä selvitetään lapsen- tai nuoren perheen tilanne.

Kiireellistä hoitoa tarvitsevat aikuispotilaat pääsevät hoitoon Akuuttitiimiin tai osastoille pääsääntöisesti joko saman päivän aikana tai viimeistään kolmen vuorokauden sisällä yhteydenotosta.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden Psykiatrisen avohoidon psykiatrian poliklinikan jonotilanne vuoden 2021 alussa oli noin puolen vuoden mittainen. Vuotta aiemmin Mielenterveys- ja päihdepalveluiden Psykiatrisen avohoidon terapia- ja tutkimuspoliklinikalle oli vuoden 2020 alussa jonossa 52 henkilöä. Lyhytpsykoterapiaan, johon terveyskeskuslääkäri voi ohjata potilaan suoraan, oli 19.1.2021 jonossa 54 henkilöä, näistä 14 on asetettu jonoon tämän vuoden puolella. Lyhytterapian resurssia vahvistettiin syksyn 2019 aikana neljä hoitajan panoksella ja lyhytterapia siirtyi loppusyksystä v. 2019 Nopeiden ja konsultaatiopalveluiden Mielitiimin yksikköön.

Hoitoon pääsyn parantamiseksi Psykiatrisen avohoidon tulosityksikössä ovat kehittämisen kohteina vuoden 2020 alussa edelleen olleet jonotilanteiden purkaminen, sekä muu yksikön toimintojen sisällöllinen kehittäminen. Toimintojen muutoksen arviointi hoitoon pääsyn parantamiseksi on tässä vaiheessa vuotta keskeneräinen ja siihen palataan seuraavan raportin yhteydessä. Lähteiden kirjaamisessa on havaittuna virhe vuoden 2021 maaliskuussa. Ensikäynnit ovat jääneet kirjaamatta läheteeksi, jonka johdosta vuoden 2019 lähteiden lukua ei voida pitää täysin luotettavana. Virhettä korjataan parhaillaan.

Hoitoon pääsyn sujuvuutta kuvaa osaltaan myös päivystyspoliklinikalla mielenterveys- ja päihdediagnoosilla asioineiden potilaiden määrä, koska oletus on, että nämä käynnit vähenevät, kun hoitoon pääsy mielenterveys- ja päihdepalveluihin sujuvoituu. Vuoden 2020 aikana päivystyspoliklinikalla asioi mielenterveys- ja päihdediagnoosilla 958 rovaniemeläistä, käyntejä toteutui yhteensä 1203. Edellisenä vuonna samaan aikaan mielenterveys- ja päihdediagnoosilla asioineita rovaniemeläisiä päivystyspoliklinikalla oli 968, käyntimäärän ollessa 1234.

Hoitoon pääsyn sujuvuuteen on vaikuttanut myös terveyskeskuslääkäreiden kanssa aloitettu yhteistyö, jossa koulutetaan ja tuetaan terveyskeskuslääkäreitä hoitamaan lieviä ja keskivaikeita mielenterveysongelmia ja vahvistetaan konsultaatiokäytäntöjä sekä yhteistyötä matalan kynnyksen Mielitiimin kanssa. Tammikuussa 2020 terveyskeskuslääkärien palaverissa kerrattiin

sovittuja hoitopolkuja ja käytäntöjä. Psykiatrin konsultaatiotapaamisia on pidetty kerran kuukaudessa terveyskeskuksessa. Keväällä 2020 Mielitiimin sairaanhoitaja siirtyi työskentelemään Rovaniemen terveyskeskuksen tiloihin, joka on koettu vastaavan paremmin matalan kynnyksen palvelutarpeeseen. Kokemukset mielihoitajasta terveyskeskuksessa ovat olleet positiivisia. Palautteena on kerrottu, että konsultointi helppoa, sujuvaa ja siihen on nopea mahdollisuus. Mielihoitaja on helpottanut puhelimesta tehtävää hoidon tarpeen arviointia ja potilaan hoitopolku on käynnistynyt sujuvasti. Ajanvarauskirja, johon terveyskeskuksen hoitohenkilökunta on voinut varata potilaalle suoraan aikoja mielihoitajalle, on toiminut hyvin eikä soitto mielitiimiin ole jäänyt pelkästään potilaan varaan ja olisi näin ollen usein jäänyt toteutumatta. Mielihoitaja terveyskeskuksessa on lisännyt myös moniammatillista yhteistyötä ja vähentänyt erityisesti pitkäaikaisista ajautuvien mielenterveyspotilaiden määrää.

Hoidon ja kuntoutuksen tavoitteellisuus

LSHP mielenterveys- ja päihdepalveluissa on otettu käyttöön THL:n toimenpideluokitus, jonka avulla tiedolla johtamista kehitetään. Toimenpideluokituksella kerätyn tiedon avulla pystytään ohjaamaan hoitoa ja kuntoutusta tavoitteiden mukaiseksi. Toimenpideluokituksesta saatua tietoa ei voida vielä hyödyntää kirjaamisessa havaittujen puutteiden vuoksi. Tähän ongelmaan pyritään vastaamaan kehittämällä kirjaamista.

Hoidon ja kuntoutuksen vaikuttavuus

Hoidon ja kuntoutuksen vaikuttavuudella tarkoitetaan niiden avulla saavutettua hyvinvoinnin kohentumista. Hoidon ja kuntoutuksen vaikuttavuuden mittaaminen yksilötasolla on hyvin haasteellista ja kuntatasolla on vaikea osoittaa vaikutusten johtuvan nimenomaan saaduista palveluista.

Hoidon ja kuntoutuksen vaikuttavuuden seurantamittariksi valittiin mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeelle jääneiden määrän seuranta Lapin sairaanhoitopiirin alueella. THL:n tilastojen mukaan vuonna 2019 mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä 16-64 vuotiaista oli 1 352 Rovaniemelaista, mikä on noin 3,4 % vastaavan ikäisestä väestöstä ja 0,9 % edellistä vuotta vähemmän. Vuonna 2018 luku oli 1 364. Muihin Lapin sairaanhoitopiiriin kuntiin verrattuna Rovaniemi on keskitasoa. Vuoden 2020 lukuja ei ole vielä saatavissa.

Avohoidon ensisijaisuus

Mielenterveyslain mukaan mielenterveyspalvelut on ensisijaisesti järjestettävä avopalveluina sekä niin, että oma-aloitteista hoitoon hakeutumista ja itsenäistä suoriutumista tuetaan. Avohoidon ensisijaisuuden tulee mielenterveys- ja päihdepalveluiden alueellisen yhdistymisen liikkeenluovutussopimuksen mukaan näkyä avohoidon suhteellisen osuuden kasvamisena, vuodeosastokäytön vähenemisenä sekä taloudellisten että henkilöresurssien painottumisella avohoittoon.

Taulukosta 1 käy ilmi, että tavoitteen mukaisesti hoitopäivien määrä vähentyi vuosien 2018 ja 2019 välillä aikuisten sekä lasten ja nuorten psykiatrisessa sairaalahoidossa. Vuonna 2020 aikuisten osalta hoitopäivien määrät ja hoitojakson keskimääräiset pituudet ovat puolestaan hieman nousseet edelliseen vuoteen verrattuna mutta hoidettujen henkilöiden määrä ei ole kuitenkaan lisääntynyt. Hoitojaksojen pitenemiseen vaikuttanee eniten aikuisten osalta vaativahoitoisten potilaiden ottaminen valtion sairaaloista jatkohoitoon Muurolan sairaalaan. Päihdepalveluissa hoitopäivien määrä on vähentynyt merkittävästi vuosien 2019 ja 2020 välillä johtuen Päihdekliniikan toiminnan loppumisesta toukokuussa 2020. Päihdekliniikan asiakkaat vähentyivät merkittävästi viime vuosien aikana, koska kunnat käyttivät myös muita päihdepalvelujen laitospalveluja. Lapin päihdekliniikka lakkautettiin 31.5.2020 yhtymähallituksen päätöksen 26.2.2020 § 27 mukaisesti.

Käyntimäärät LSHP, Mielenterveys- ja päihdepalveluissa
Omat palvelut, rovaniemeläiset

Aika		Avohoitokäynnit			Osastohoito		
		Laskutetut käynnit	Lisäkäynnit	Käynnit yhteensä	Hoitopäivät	Hoidetut henkilöt	Hoitopäivät ka
Aikuiset	2020	34 654	9 710	44 364	8 842	243	19,5
	2019	33 484	9 691	43 175	7 460	248	16,7
	2018	32 093	9 233	41 326	9 076	232	21,1
Päihde	2020	31 098	690	31 778	491	35	10,9
	2019	17 493	1 109	18 602	1 459	84	11,9
	2018	15 771	653	16 424	1 436	86	11,7
Lapset ja nuoret	2020	7 770	4 937	12 707	773	52	12,3
	2019	8 239	5 606	13 845	872	54	11,6
	2018	8 151	4 880	13 031	879	54	13,5

Taulukko 1. LSHP Mielenterveys- ja päihdepalveluiden käyntimäärät, omat palvelut, rovaniemeläiset

Aikuisten avohoitokäynnit ovat hieman lisääntyneet vuodesta 2019 vuoteen 2020. Asiakasmaksun käyttöönotto peruuttamattomista ajanvarauksista on vähentänyt ko. peruuttamattomia ajanvarauksia 34 %. Käytännössä tämä tarkoittaa reilun 2 työntekijän vuosittaista työpanosta. Tämän johdosta on voitu enemmän ottaa potilaita jonosta ja siksi myös käyntimäärät jonkin verran kasvaneet. Päihdepalvelujen käyntien osalta avohoitokäyntimäärän kasvu on ollut runsasta, joka johtunee osin päihdekliniikan lakkautumisesta ja osin päihteiden saatavuuden heikentymisestä pandemian johdosta. Lasten ja nuorten osalta käyntimäärät ovat kuitenkin pienentyneet vuosien 2019 ja 2020 välillä.

Päihdepalveluiden avohoidon käyntimäärissä on mukana opiaattiriippuvaisten korvaushoidon lääkkeenjaon käynnit, joita oli koko vuoden 2020 aikana yhteensä 11 124 kpl. Vuotta aikaisemmin lääkkeenjaon käyntejä oli yhteensä 11 193 kpl. Vuonna 2018 käyntejä toteutui 9 203 kappaletta.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tulosalueen henkilökunnasta avohoidossa työskentelee noin 65 % ja osastohoidossa noin 35 %.

Talous - kustannuskasvun pysäyttäminen Rovaniemen kaupunki

Taulukoissa 2 ja 3 tarkastellaan Rovaniemen kaupungille aiheutuneita kustannuksia mielenterveys- ja päihdepalveluiden kokonaisuudesta. Kustannuskasvun pysäyttäminen ei ole aiempina yhdistymisen jälkeisinä vuosina onnistunut, mutta vuonna 2019 päästiin sekä LSHP:n mielenterveys- ja päihdepalveluiden kuntalaskutuksen että kaupungin asumispalveluiden osalta edellistä vuotta pienempiin kokonaiskustannuksiin. 2020 alkuvuosi puolestaan näyttäytyi edellistä

vuotta hieman kalliimmalta kuntalaskutuksen suhteen, mutta vuoden 2020 kuntalaskutus jäi kokonaisuutena selvästi edellistä vuotta pienemmäksi. Koronaepidemia on osaltaan vaikuttanut tähän, koska keväällä kontakteja peruuntui.

ROVANIEMEN KAUPUNKI

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden kustannukset 2015 - 2020

	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020
Mielenterveys- ja päihdepalvelut (toimintakulut)	-3 436 792	-3 451 503				
Psykiatrinen erikoissairaanhoito OMA (toimintakate)	-13 221 180	-11 079 559				
Psykiatrinen erikoissairaanhoito OSTO (toimintakate)	-2 018 106	-2 335 816				
YHDISTETTY mielenterveys- ja päihdepalvelut			-16 210 979	-19 723 166	-19 447 556	-18 746 889
SHL:n mukaiset kuntouttavat asumispalvelut (toiminta)	-3 858 236	-4 071 149	-4 310 874	-4 266 431	-4 112 171	-3 722 075
	-22 534 313	-20 938 028	-20 521 854	-23 989 597	-23 559 727	-22 468 963

Taulukko 2. Rovaniemen kaupungille kohdistuvat kustannukset mielenterveys- ja päihdepalveluista

Alla olevassa taulukossa 3 vuosittaiset kustannukset sisältävät sairaanhoitopiirin tuottamat yhdistetyt mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä sairaanhoitopiirin läpilaskuttaman ostopalvelun. EROTUS-rivi kuvaa kaupungille kohdistuneiden kustannusten muutosta kuukausittain. Positiivinen erotus tarkoittaa kaupungille matalampia kustannuksia ja negatiivinen erotus vastaavasti suurempia kustannuksia ko. kuukautena vuonna 2020.

LSHP:ltä Rovaniemen kaupungille kohdistuvien mielenterveys- ja päihdepalvelukustannusten kuukausittainen vertailu 2017 - 2020

TOTEUMA	tammi	helmi	maalis	huhti	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka	marras	joulu	Yhteensä
vuosi 2017 (toimintakulut)	-1 556 145	-1 361 104	-1 343 834	-1 276 620	-1 444 752	-176 246	-2 122 185	-1 364 621	-1 503 873	-1 350 623	-1 417 437	-1 293 539	-16 210 979
vuosi 2018 (toimintakulut)	-1 494 392	-1 412 368	-1 502 339	-2 280 251	-1 616 925	-1 950 432	-1 102 623	-1 935 679	-1 752 256	-1 752 294	-1 919 902	-1 003 705	-19 723 166
vuosi 2019 (toimintakulut)	-1 411 629	-1 586 627	-2 063 105	-1 650 702	-1 557 577	-1 500 286	-1 122 665	-1 808 808	-1 706 537	-1 870 652	-1 856 836	-1 312 131	-19 447 556
vuosi 2020 (toimintakulut)	-1 664 737	-1 798 470	-1 751 506	-1 567 398	-1 574 121	-1 515 858	-1 368 027	-1 468 032	-1 741 625	-1 842 718	-1 753 323	-701 073	-18 746 889
EROTUS ('20 vs. '19)	-253 108	-211 844	311 599	83 304	-16 544	-15 572	-245 362	340 776	-35 088	27 934	103 513	611 059	700 667

Poikkeamat: 04.2018: Hinnitteluvirheestä johtuva laskutuskorjaus. 06.2018: Vuoden 2017 kesäkuun kuulukorjaus osittain heinäkuulla, vuoden 2018 korjattu tiliöinti.

keskiarvo/kk vuosi 2017	-1 350 915
keskiarvo/kk vuosi 2018	-1 643 597
keskiarvo/kk vuosi 2019	-1 620 630
keskiarvo/kk vuosi 2020	-1 562 241
KK-KESKIARVOJEN EROTUS ('20 vs. '19)	58 389
KK-KESKIARVOJEN EROTUS ('19 vs. '18)	22 967
KK-KESKIARVOJEN EROTUS ('18 vs. '17)	-292 682

Taulukko 3. Rovaniemen kaupungille kohdistuvien mielenterveys- ja päihdepalvelukustannusten kuukausittainen vertailu

Talous - kustannuskasvun pysäyttäminen

Lapin sairaanhoitopiirin Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Rovaniemen kaupungille kohdistuneet kustannukset ovat vähentyneet n. 700 000€ edellisestä vuodesta. Muutos ei näy kuntalaskutuksen puolella, koska toiminnan kuilusta avohoidon laskutus jäi lähes saman verran miinukselle kuin laitoshoidon kasvu laskutuksessa.

Tähän vaikuttaa alla kuvatut toimenpiteet vuoden 2020 aikana.

Lapin sairaanhoitopiirin yhtymähallituksen päätöksen 26.2.2020 § 27 mukaisesti päihdeklinikka lakkautettiin 31.5.2020 Samassa yhteydessä päätettiin 10 vakanssin lakkauttamisesta, joista 9 vakanssia lakkautettiin 2020 ja 1 vakanssin lakkautus siirtyi vuoden 2021 puolelle.

Keväällä 2020 käynnistettiin selvitys A-klinikan ja korvaushoidon siirtämisestä takaisin Rovaniemen kaupungin toiminnaksi. Muutos perustui päihdepalvelujen kokonaisuuden kehittämiseen. Siirto toteutettiin vuoden lopussa 2020 ja samalla 18 työntekijää siirtyi Rovaniemen kaupungin palvelukseen.

Ajanvarauksien tekstiviestimuistutus otettiin käyttöön 3/2020 ja samaan aikaan aloitettiin perimään asiakasmaksuja peruuttamattomista ajanvarauksista. Peruuttamattomat ajanvaraukset vähentyivät n. 34 %, jonka johdosta ajanvarauksia voitiin kohdentaa paremmin hoitojonossa oleville.

Lääkäripalvelun ostoa vähennettiin 82 % edellisen vuoden ostoista. Samaan aikaan kehitettiin työnjakoa muiden ammattiryhmien (psykologit, sosiaalityöntekijät, sairaanhoitajat) kanssa, joka lääkäreiden työaika.

Psykiatrisesta sairaalahoidosta vähennettiin 4 sairaansijaa. Henkilökuntaa siirrettiin psykiatrian avohoidon lyhytpsykoterapiatiimin toimintaan. Lyhytpsykoterapiatoiminta vakiinnutettiin. Taavoitteena on nopeuttaa hoitoon pääsyä ja selkeyttää hoidonpörrastusta.

Tulosalue 16 Mielenterveys- ja päihdepalvelut, tammi-joulukuu, avo- ja vuodeosasto laskutus yhteensä, oma toiminta ja ostopalvelut

AVO/VOS	Laskutettu 2019	Laskutettu 2020	ERO	ERO %	Laskutuspäätökset 2019	Laskutuspäätökset 2020	ERO %	ka 2019	ka 2020
*Yhteensä	26 769 768 €	26 493 817 €	-275 951 €	-1,0%	68 188	70 631	3,6%	393 €	375 €
AVO	13 187 816 €	12 813 318 €	-374 498 €	-2,8%	66 948	69 527	3,9%	197 €	184 €
VOS	13 581 953 €	13 680 499 €	98 546 €	0,7%	1 240	1 104	-11,0%	10 953 €	12 392 €

Tulosalue 16 Mielenterveys- ja päihdepalvelut, tammi-joulukuu, avo- ja vuodeosasto laskutus, jäsenkunta Rovaniemi, oma toiminta ja ostopalvelut

AVO/VOS	Laskutettu 2019	Laskutettu 2020	ERO	ERO %	Laskutuspäätökset 2019	Laskutuspäätökset 2020	ERO %	ka 2019	ka 2020
*Yhteensä	19 720 611 €	19 762 348 €	41 737 €	0,2%	60 503	62 693	3,6%	326 €	315 €
AVO	11 228 315 €	10 790 496 €	-437 819 €	-3,9%	59 728	61 992	3,8%	188 €	174 €
VOS	8 492 296 €	8 971 852 €	479 556 €	5,6%	775	701	-9,5%	10 958 €	12 799 €

Taulukko 4. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden laskutus Rovaniemen kaupungilta vuosilta 2019 ja 2020

Kalliin hoidon tasausmaksu

Kalliin hoidon tasausmaksua sisältää erikoissairaanhoidon kokonaisuudessaan (ostopalvelut ja oman toiminnan kuntalaskutus) ml. Mielenterveys- ja päihdepalvelut.

Kalliin hoidon tasausmaksu				
	v. 2020	v. 2019	v. 2018	
LSHP yht.	5 666 932 €	4 758 836 €	4 834 624 €	Hoitokustannusten tasaus
LSHP yht.	3 051 100 €	3 052 192 €	3 060 252 €	Maksuosuussennakko 06/20xx
LSHP yht.	5 666 932 €	4 758 836 €	4 834 624 €	Hyvitys
LSHP yht.	-3 051 100 €	-3 052 192 €	-3 060 252 €	Palautus (-)/ lisäperintä (+) 12/20xx
Rovaniemen kaupunki	3 056 961 €	2 551 644 €	2 570 680 €	Hoitokustannusten tasaus
Rovaniemen kaupunki	1 635 972 €	1 622 920 €	1 618 396 €	Maksuosuussennakko 06/20xx
Rovaniemen kaupunki	4 065 564 €	3 459 967 €	3 281 385 €	Hyvitys
Rovaniemen kaupunki	-2 644 575 €	-2 531 243 €	-2 329 101 €	Palautus (-)/ lisäperintä (+) 12/20xx

Maksuosuussennakko peritään kesäkuun loppuun mennessä 26 €/asukas
Potilaskohtainen poikkeuksellisten suurten kustannusten alaraja on 90 000 €

Mielenterveys- ja päihdepalvelut, osuus kalliin hoidon tasauksesta

Kalliin hoidon tasausmaksu					
MAKSAAJA	Kallit potilaat	Laskutettu	- 90 000 € / potilas	Hyvitys	
698 ROVANIEMI	24	3 627 532 €	-2 160 000 €	1 467 532 €	v. 2020
698 ROVANIEMI	19	2 593 219 €	-1 710 000 €	883 219 €	v. 2019
698 ROVANIEMI	30	4 201 092 €	-2 700 000 €	1 501 092 €	v. 2018

Taulukko 5. Kalliin hoidon tasausmaksu Rovaniemen kaupungille vuosilta 2020, 2019 ja 2018

Yhteistyön toteutuminen

Terveyskeskuksella sekä Mielenterveys- ja päihdepalveluilla on ollut yhteisiä potilaita, joilla on mielenterveys- ja päihdediagnoosi taulukon 6 mukaan. Potilaiden lukumäärätieto kertoo Rovaniemen perusterveydenhuollon potilaista, joilla on ollut vuoden aikana kontakti perusterveydenhuollon yksikköön sekä olemassa oleva hoitosuhde LSHP:n Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tulosalueella. Huomioitavaa on se, että talven 2020 aikana Effica päivitettiin LifeCareksi ja siinä yhteydessä raportointikantaan on tullut muutoksia. Tämän vuoksi lukumäärätiedot voivat heittää aikaisempaan raportointiin nähden.

Vuosi	Potilaiden lukumäärä
2020	461
2019	373
2018	328
2017	229

Taulukko 6. Terveyskeskuksen ja Mielenterveys- ja päihdepalveluiden yhteiset potilaat

Perusterveydenhuollossa sellaisia käyntejä, joissa mielenterveys- ja päihdediagnoosi on kirjattu, on toteutunut alla olevan taulukon 7 mukaisesti. Nämä käynnit toteutuivat perusterveydenhuollossa muissa kuin mielenterveys- ja päihdeyksiköissä.

Aika	Käynnit	Potilaat
2020	1332	808
2019	1478	933
2018	647	481

Taulukko 7. Käynnit perusterveydenhuollossa miepä-diagnoosilla

Perusterveydenhuollon käynnit mielenterveysdiagnoseilla ovat lisääntyneet, koska lievien ja keskivaikeiden mielialahäiriöiden hoitoa terveyskeskuksen ja Mielitiimin yhteistyönä on kehitetty ja kehitetään edelleen vastaamaan paremmin kuntalaisten tarpeita.

Kelan kuntoutuspsykoterapiaa rovaniemeläiset ovat saaneet taulukon 8 mukaisesti.

Kelan kuntoutuspalvelujen saajat ja kustannukset
Rovaniemi, neljännesvuosittaiset luvut

Aika	Kuntoutuksen lakiperuste	Laki ja toimenpide	Saajat	Kuntoutuspalvelu- kustannukset euroa	Kustannetut toimenpiteet
2020-IV	Kuntoutuspsykoterapia	Yhteensä	448	282 224	448
		-Aikuisten psykoterapia	322	197 096	322
		-Nuorten psykoterapia	126	85 128	126
2020-III	Kuntoutuspsykoterapia	Yhteensä	412	188 707	412
		-Aikuisten psykoterapia	295	134 905	295
		-Nuorten psykoterapia	117	53 802	117
2020-II	Kuntoutuspsykoterapia	Yhteensä	400	250 804	400
		-Aikuisten psykoterapia	286	172 605	286
		-Nuorten psykoterapia	114	78 199	114
2020-I	Kuntoutuspsykoterapia	Yhteensä	393	219 601	393
		-Aikuisten psykoterapia	287	154 286	287
		-Nuorten psykoterapia	106	65 315	106
2019-IV	Kuntoutuspsykoterapia	Yhteensä	398	238 735	398
		-Aikuisten psykoterapia	277	166 570	277
		-Nuorten psykoterapia	121	72 165	121
2019-III	Kuntoutuspsykoterapia	Yhteensä	361	151 169	361
		-Aikuisten psykoterapia	256	107 293	256
		-Nuorten psykoterapia	105	43 876	105
2019-II	Kuntoutuspsykoterapia	Yhteensä	352	225 287	352
		-Aikuisten psykoterapia	248	158 224	248
		-Nuorten psykoterapia	104	67 063	104
2019-I	Kuntoutuspsykoterapia	Yhteensä	347	185 494	347
		-Aikuisten psykoterapia	240	124 085	240
		-Nuorten psykoterapia	107	61 409	107

Kela / analytiikka- ja tilastoryhmä / NIT099A

Valitut tiedot raportille Kelan kuntoutuspalvelujen saajat ja kustannukset

Taulukko 8. Kelan kuntoutuspalveluiden saajat ja kustannukset rovaniemeläisten osalta

Kelan kuntoutuspsykoterapian piirissä olevien määrän lisääntyminen selittyy terapeuttien määrän lisääntymisellä ja toisaalta aktiivisemmalla ohjauksella kuntoutuspsykoterapiaan. Valtakunnallisesti verrattuna kuntoutuspsykoterapian käyttö on edelleen Lapin sairaanhoitopiirin alueella vähäistä.

Asiakkaiden arvio palveluista

Syyskuusta 2020 alkaen aikuisten avohoidossa, lasten ja nuorten palveluissa sekä osastolla 4 on pilotoitu uutta Taplause asiakaspalautejärjestelmä. Uudessa palautejärjestelmässä potilas/asiakas antaa palautteen jalustalla seisovien tabletilaitteiden tai myöhemmin käyttöön otettavien QR-koodien kautta. Asiakkailta saatua palautetta hyödynnetään asiakaskokemuksen parantamisessa yksikkökohtaisten toimintamallien mukaisesti.

Vuoden 2020 syys-joulukuun aikana Taplause-palautteita annettiin yhteensä 215, joista 81% oli positiivisia ja 19% negatiivisia.

Taplause –palautteista saadaan myös NPS-arvo, eli Net Promoter Score. Arvolla mitataan asiakaskokemusta. Arvosanan 9 tai 10 antaneita kutsutaan suosittelijoiksi ja arvosanan 7 tai 8 antaneita pidetään neutraaleina. Arvostelijoiksi kutsutaan heitä, jotka antavat arvosanan 0 ja 6 väliltä. NPS-arvo muodostetaan vähentämällä suosittelijoiden prosenttiosuudesta arvostelijoiden prosenttiosuus. Positiivinen tulos lasketaan hyväksi, erinomaisena pidetään yli 50:n menevää lukua. NPS-arvo voi vaihdella arvojen -100 ja +100 välillä. NPS-arvo on helppo ja yksinkertainen tapa seurata yksikön asiakastyytyväisyyden trendiä, mutta on sellaisenaan riittämätön asiakas-tyytyväisyyden ainoaksi mittariksi. Saaduista palautteista laskettu NPS-arvo aikuisten avohoidossa, lasten ja nuorten palveluissa sekä osastolla 4 loppuvuoden 2020 osalta oli 60 eli erinomainen.

Taplause –palautejärjestelmässä on NPS- kysymyksen lisäksi yksi kuukausittain vaihtuva kysymys. Elo-marraskuun 2020 aikana kuukausittain vaihtuvana kysymyksenä asiakkailta pyydettiin palautetta siitä, miten asiakas koki henkilökunnan häntä kohdelleen. Vastauksia saatiin yhteensä 112 kpl ja niissä arviointitulokset 4,4 fiilismittariasteikon ollessa 1-5. Joulukuussa 2020 asiakkaita pyydettiin arvioimaan fiilismittarilla 1-5 kokemusta siitä, tehtiinkö hoitoa koskevat päätökset yhteistyössä. Palautteita saatiin 20 arviointituloksen ollessa 4,0.

syksyn 2020 aikana palautetta kerättiin yksikkökohtaisesti myös yhteistyöstä omahoitajien kanssa, tapaamisiin käytettävän ajan riittävydestä sekä etävastaanoitoista.

Esimerkkejä avoimesta palautteesta koskien kysymystä ”Koetko, että henkilökunta kohteli sinua hyvin”:

”minua hoidettiin ihmisenä, mistä tuli mukavampi tunne kuin yleensä terveydenhuollon potilaana”

”Ammattitaitoinen henkilökunta”

”Ystävällisyys ja huomioonottaminen”

Puheenjohtajan yhteenveto

Koronapandemian vuoksi vuosi 2020 on ollut monella tavalla poikkeuksellinen ja se on näkynyt myös mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Matalan kynnyksen palveluihin pääsy ruuhkautui syksyllä, tässä oli toki muitakin syitä kuin korona, kuten työntekijöiden kouluttaminen. Lasten ja nuorten osalta haasteita on myös, koska loppuvuoteen sumautui paljon lähetteitä. Päihdepalveluissa valmisteltiin vuoden loppupuolella siirtoa kaupungin järjestämisvastuulle ja siirto toteutui vuoden vaihteessa 2021, tavoitteena siirrossa on vahvistaa etenkin sosiaalihuollon päihdetyötä ja koota päihdepalvelut selkeäksi, integroiduksi kokonaisuudeksi. Tämä työ jatkuu.

Talouden osalta vuosi 2020 näyttää positiiviselta, kaupungin ja Lshp:n yhdistetyt mielenterveys- ja päihdepalveluiden kustannukset jäivät edellistä vuotta pienemmiksi jo toisena vuonna peräkkäin. Edelleen tavoitellaan kustannusten hallittavuutta samalla huomioiden, että korona-aika on tuottanut myös lisää palveluntarpeita, joihin on vastattava. Mielenterveyteen liittyvää kehitystyötä tehdään Tulevaisuuden sotekeskus -hankeyhteistyössä kansallista mielenterveysstrategiaa toimeenpannen.